Il-KULLEĠĠ SAN BENEDITTU

Skola Sekondarja, Ħal Kirkop

L-EŻAMI TA' NOFS IS-SENA – 2015/2016

L-EWWEL SENA **IL-MALTI (IL-FEHIM MIS-SMIGĦ)** **IL-ĦIN: 15-il minuta**

Il-Karta tal-Għalliema

Gwida għat-Tmexxija tal-Eżami tal-Fehim mis-Smigħ

1. Jitqassmu l-karti bil-mistoqsijiet u l-istudenti jiktbu isimhom, kunjomhom u l-klassi.

L-Istruzzjonijiet għall-Ewwel u t-Tieni Silta :	
1.	• L-istudenti jintalbu jiftħu l-karta. • L-għalliema jaqraw is-silta u l-istudenti jisimgħu b'attenzjoni u ma jiktbu xejn waqt il-qari.
2.	• Waqt li l-għalliema jaqraw għal darba l-eżerċizzji tas-silta, l-istudenti jistgħu jaħdmu t-tweġibiet.
3.	• L-għalliema jaqraw is-silta għat-tieni darba. • L-għalliema jerġgħu jaqraw l-eżerċizzji u jagħtu ċans lill-istudenti jaħdmu t-tweġibiet kollha.

L-EWWEL SILTA

X'jixtieq id-Dentist

Id-dentist kieku jixtieq li ngħinuh billi nieħdu ħsieb snienna u l-ħniek u għalhekk tana tliet pariri:

- Il-mikrobi f'ħalqa kapaċi jibdlu z-zokkor f'aċtu li jagħmel ħsara lis-snien: mela nevitaw iz-zokkor fl-ikel.

- Xi ftit ikel iħobb jidħol bejn is-snien u l-mikrobi jagħmlu festa fuqu u jipproduċu l-aċtu: mela naħslu snienna darbtejn kuljum biex neħilsu mill-problema. Ħasla tal-ħabba gozz mhix biżżejjed. Ħasla tajba ddum mill-inqas żewġ minuti u fiha nużaw xkupilja tas-snien u *toothpaste* biex l-ewwel innaddfu s-snien minn barra, imbagħad il-partijiet tas-snien li nużaw biex nigdmu, imbagħad il-parti ta' ġewwa u fl-aħħar l-ilsien!

- Tajjeb li darbtejn f'sena mmorru għand id-dentist u jekk inħossu xi problema fis-snien jew fil-ħniek, infittxu nkellmuh. Hu żgur li jipprova jsalvalna snienna u jfejjaqha.

('X'jixtieq id-Dentist' ta' Daniel Micallef meħuda mix-Xehda Għasel SettOtt 2012)

IT-TIENI SILTA

Jacob

Jacob u sħabu: Paul, Simon u Robert kienu membri fil-grupp taż-żgħażagħ li kien bdieh u jmexxih Fr. Neville. Huma ma kinux imorru regolarment imma meta kienu jsiru jafu li Fr. Neville kien se jorganizza xi ħarġa, kienet taqbadhom ħeġġa kbira biex imorru.

Kien ix-xahar ta' Mejju u t-temp kien saħan ġmielu. Għalhekk Fr. Neville, nhar is-Sibt filgħodu, tħajjar jieħu lis-subien ħdejn il-baħar. Jacob ħaseb li kienu se jgħumu imma Fr. Neville qalilhom li kien għadu kmieni wisq għall-għawm. Għalhekk kulma kienu se jagħmlu kien li jilagħbu fuq ir-ramel. Jacob ma ħax gost, issuppervja u telaq 'il barra. Madanakollu, l-għada filgħodu, Jacob iltaqa' mat-tlett iħbieb tiegħu u qalulu li fil-ħarġa kienu se jagħmlu barbikju wkoll. Din l-idea għoġbitu ħafna lil Jacob u għalhekk bidel fehemtu u mar għall-ħarġa.

(Din is-silta hija addattata mill-kitba ta' Carmel G. Cauchi li dehret fis-Sagħtar ta' Mejju 2009)

IL-KULLEĠĠ SAN BENEDITTU

Skola Sekondarja, Ħal Kirkop

Il-Livelli 5-6

L-EŻAMI TA' NOFS IS-SENA – 2015/2016

L-EWWEL SENA **IL-MALTI (Il-Fehim mis-Smigħ)** **IL-ĦIN: 15-il minuta**

L-isem u l-kunjom: ____________________________ Il-klassi:______________

Il-Karta tal-Istudenti

L-Ewwel Silta. X'jixtieq id-Dentist.

Taħriġ A. Agħżel it-tweġiba t-tajba billi timmarka (X) fil-kaxxa x-xierqa.

1.	Id-dentist jixtieqna ngħinuh billi nieħdu ħsieb		snienna u għajnejna.
			snienna u l-ħniek.
2.	Il-mikrobi f'ħalqna kapaċi jibdlu z-zokkor		f'aċtu.
			f'ikel.
3.	Snienna għandna naħsluhom		darbtejn kuljum.
			darba kuljum.
4.	Qabel ma nnaddfu l-ilsien irridu nnaddfu s-snien		minn barra.
			minn ġewwa.
5.	Għand id-dentist għandna mmorru		darbtejn f'sena.
			għaxar darbiet f'sena.

(5 marki)

It-Tieni Silta. Jacob.

Taħriġ B. Daħħal il-kliem in-nieqes fl-ispazji pprovduti.

jgħum	Fr. Neville	issuppervja
Mejju	barbikju	Fr. Mark

1. Il-grupp taż-żgħażagħ kien bdieh _______________.
2. Il-qassis tħajjar jieħu liż-żgħażagħ ħdejn il-baħar fix-xahar ta' _______________.
3. Jacob xtaq _______________.
4. Jacob ma ħax gost, _______________ u telaq 'il barra meta sar jaf li ma kinux se jgħumu.
5. Jacob iddeċieda li jmur meta sar jaf li kienu se jagħmlu _______________.

(5 marki)

IL-KULLEĠĠ SAN BENEDITTU

Skola Sekondarja, Ħal Kirkop

L-EŻAMI TA' NOFS IS-SENA – 2015/16

Il-Marka

Livelli 5 sa 6

L-EWWEL SENA **IL-MALTI** **IL-ĦIN: SAGĦTEJN**

L-Isem: ___________________________________ **Il-Klassi:** ___________

L-ISTRUZZJONIJIET LILL-ISTUDENTI

1. Wieġeb il-mistoqsijiet kollha kif mitlub.
2. Ortografija, punteġġjatura, sintassi, ideat u preżentazzjoni tajbin jgħinuk biex tikseb riżultati aħjar.

GĦALL-UŻU TAL-GĦALLIEMA

Il-MARKI	**It-Taħdit**	10	
	Is-Smigħ	10	
	Il-Qari u l-Kitba	80	
	It-Total	100	

IL-KUMMENTI

____

____

____

____

____

Silta għall-istħarriġ

Aqra sewwa din is-silta u wara wieġeb il-mistoqsijiet dwarha

Kif ma tħallihiex taqbiżlek!

Inti wieħed jew waħda minn dawk li malajr taqbiżlek iċ-ċinga? U tinkedd meta jiġrilek hekk? Ikun hemm ġranet li minn xħin tqum, mill-ewwel tħossok irrabjat? (**par.1**)

Waħda mill-kawżi tista' tkun il-bidla f'ġismek li għaddej minnu: l-ormoni jistgħu joħolqulek taħwid fil-burdati u fl-emozzjonijiet. Kawża oħra tista' tkun l-istress: min ikun taħt pressjoni għandu iktar ċans li jirrabja. U kawża oħra tista' tkun il-personalità tiegħek: inti tista' tkun persuna li tħoss b'mod iktar intens jew iġġib ruħek b'mod impulsiv jew titlef il-kontroll. Kawża oħra tista' tkun ukoll ir-*role models* tiegħek: għax tara spiss membri oħra tal-familja jtajru l-*fuse* meta jkunu rrabjati. (**par.2**)

Imma hi x'inhi l-kawża, ħaġa waħda hi ċerta – xi darba jew oħra taqbiżlek! Kulħadd taqbżilu. Ir-rabja hi emozzjoni normali u ma fiha xejn ħażin li tħossok hekk. Li jgħodd hu x'tagħmel biha dik ir-rabja. Billi r-rabja hi xi ħaġa qawwija, tista' tkun sfida mhux ħafifa biex tikkontrollaha. (**par.3**)

Self-awarness hija l-ħila li tinnota x'qiegħed tħoss u taħseb. It-tfal iż-żgħar ma tantx ikunu konxji ta' xi jħossu u jaqbdu u joħorġu dak li jħossu fl-imġiba tagħhom. Min-naħa l-oħra, iż-żgħażagħ għandhom il-ħila mentali li jkunu konxji tagħhom infushom. *Self-control* jiġifieri aħseb qabel ma taġixxi. Hemm sekondi jew minuti prezzjużi bejn li tħoss emozzjoni qawwija u tagħmel jew tgħid xi ħaġa li wara jiddispjaċik. (**par.4**)

Jekk se tiddeċiedi li tikkontrolla r-rabja – flok ma tħalli lilha tikkontrollak – trid teżamina sew il-modi kif irreaġixxejt s'issa meta kont irrabjat. Tgħajjat u twerżaq jew tgħid affarijiet li jweġġgħu? Tagħti daqqa lil xi ħadd, tweġġa' lilek innifsek, jew timbotta lil ta' madwarek? Għal ħafna nies li jsibuha iebsa li jżommu r-rabja milli titlgħalhom għal rashom, dawn ir-reazzjonijiet mhumiex dak li jixtiequ. Wara jħossuhom jistħu b'din l-imġiba u ma jemmnux li dawk huwa l-veru huma. (**par.5**)

(Addattament minn 'Kif ma tħallihiex taqbiżlek' mix-*Xehda Għasel*)

Taqsima A. Il-Fehim mill-Qari	**(15-il marka)**

1. Semmi **tliet kawżi** li jġegħluk taqbiżlek. (par.2) (3 marki)

   a)____

   b)____

   ċ)____

2. Imma hi x'inhi l-kawża, ħaġa waħda hi ċerta. X'inhi? (par.3) (marka)

   ____

3. **Aqta' linja taħt it-tajba**. (marka)

   Ir-rabja hi sfida mhux ħafifa. Għaliex?

   a) Mhix ħafifa għax mhux xi ħaġa sabiħa li tirrabja.
   b) Mhix ħafifa għax trid tkun konxju tiegħek innifsek u tkun kapaċi tikkontrolla l-emozzjonijiet tiegħek.
   ċ) Mhix ħafifa għax trid tissaporti lil dak li qed jirrabja u tipprova tgħinu milli jagħmel xi waħda minn tiegħu.

4. X'inhi *self-awarness*? (par.4) (marka)

   ____

5. It-tfal iż-żgħar ma tantx ikunu konxji ta' xi jħossu u jaqbdu u joħorġu dak li jħossu fl-imġiba tagħhom. Veru jew Falz? ______________. (marka)

6. X'inhi *self-control*? (par.4)

   ____ (marka)

7. **Aqta' linja taħt is-sentenza t-tajba.**

X'għandek tagħmel biex tikkontrolla r-rabja? (par.5) (marka)

a) Trid tifli sew il-mod kif irreaġixxejt s'issa meta kont irrabjat.

b) Trid teżamina l-mod kif irreaġixxejt inti u l-mod kif għent lil ħaddieħor jikkontrolla r-rabja.

ċ) Tara xi żbalji kkawżajt u taċċerta li ma terġax tweġġa' lil ħaddieħor sforz ir-rabja li ħakmitek.

8. X'jiġrilhom dawk in-nies malli titlgħalhom ir-rabja għal rashom? (par.5) (marka)

____

____

9. Xi tfisser l-idjoma: **<u>taqbiżlek iċ-ċinga</u>** li tinsab fl-ewwel paragrafu. Immarka (X) fil-kaxxa t-tajba. (marka)

Tirrabja ħafna ☐ Tikkalma ☐ Taqbeż ħafna ☐

10. **Aqta' linja taħt it-tajba**.

F'paragrafu 2 hemm din is-sentenza: *għax tara spiss membri oħra tal-familja **<u>jtajru l-fuse meta jkunu rrabjati</u>**.* Din tfisser: (marka)

a) tant kemm ikunu rrabjati li jeħel kollox u kulħadd ma' rashom.

b) jirrabjaw u jippruvaw iżommu kalmi fl-istess waqt

LESSIKU/VOKABOLARJU

11. Immarka b'X fil-kaxxa t-tajba. Fl-ewwel paragrafu hemm kelma li tfisser l-istess bħall-kelma '**tinkwieta**'. Din hi: (marka)

tinkedd ☐ tippanikkja ☐ tistordi ☐

12. Immarka b'X fil-kaxxa t-tajba. Fir-raba' paragrafu hemm kelma li tfisser l-istess għall-kelma **kapaċità**. Din hi: (marka)

importanza ☐ ħila ☐ bravura ☐

ANALIŻI TESTWALI

13. Il-kelma **personalità** (par.2) mil-liema lingwa ġejja? Immarka X fil-kaxxa t-tajba. (marka)

Mill-Għarbi ☐ Mit-Taljan ☐ Mill-Ingliż ☐

Sezzjoni B: Il-Grammatika u l-Morfoloġija (10 marki)

Aqra sewwa din is-silta qasira u wara wieġeb il-mistoqsijiet.

Kultant naħsbu li b'gidba, jew b'nofs verità nistgħu niskansaw ħafna inkwiet, imma wara ftit tibda tinduna li aħjar ma għedt xejn. Kultant biex tiftakar x'għedt u lil min għedtu tista' tkun biċċa wġigħ ta' ras kbira. Fuq kollox, iż-żejt dejjem jitla' f'wiċċ l-ilma. Il-verità xi darba jew oħra se toħroġ. Meta tigdeb mhux teħles mill-problema imma tipposponiha għal darba oħra.

1. Mis-silta sib u ikteb kelma li tibda:

   a) b'vokali: ______________

   b) b'konsonanti bla ħoss: ______________

   ċ) b'konsonanti **xemxija**: ______________

   d) b'konsonanti **qamrija**: ______________ (2 marki)

2. 'niskansaw ħafna inkwiet' Minn din is-sentenza, immarka l-vokali twila billi taqta' linja taħtha. (marka)

3. X'niktbu: '**toħroġ**' jew '**toħroċ**'? Għaliex? (2 marki)

____

4. Mis-silta sib u ikteb eżempju ta' (2 marki)

   a) artiklu quddiem kelma li tibda **b'konsonanti xemxija**: ___-__________

   b) artiklu quddiem kelma li tibda **b'konsonanti qamrija**: ___-__________

5. Mis-silta sib u ikteb żewġ verbi **trilitteri**: ____________, ___________ (marka)

6. Agħti l-mamma u l-għerq tal-verb **jitla'.** Il-mamma: ______________ (marka)

   L-għerq: ______________ (marka)

Taqsima Ċ. Il-Letteratura	**(30 marka)**

(i) Il-Poeżija (*Nadriet 1* ta' Tarċisju Zarb)

1. 'San Franġisk u l-Gamiem' ta' Ġużè Delia.

a. San Franġisk kien qiegħed jieħu gost bl-ambjent naturali u fl-istess ħin (jirrabja, jitlob, jaħdem). F'daqqa waħda jgħaddi tfajjel minn fejnu b'gaġġa (gamiem, fniek, tiġieġ) f'idu. San Franġisk iddispjaċieh jara lill-għasafar imsakkra u għalhekk qal lit-tifel biex iħarrabhom. Il-gamiem, hekk kif ħarġu mill-gaġġa, daru madwar San Franġisk biex jirringrazzjawh li għenhom jeħilsu mit-tbatija.

(2 marki)

"Beda jżernaq...fuq l-art, fuq il-baħar,
beda jroxx l-ewwel dawl tat-tbexbix,

kull fejn timraħ il-ħarsa, bħal ġawhar,
tleqq in-nida fuq truf il-ħaxix."

b. 'Bħal' fil-vers, "kull fejn timraħ il-ħarsa, bħal ġawhar," qed turina li hemm (repetizzjoni, similitudni, alliterazzjoni).

(marka)

2. 'Il-Ħolma t'Alla' ta' Anton Buttigieg.

a. Buttigieg qiegħed jgħidilna li l-ħolqien huwa parti mill-ħolma (t'ommu, ta' missieru, t'Alla). (marka)

b. Meta mmorru fil-kampanja aħna għandna (neqirduha, nieħdu ħsiebha). (marka)

3. 'Tifħira lil Malta' ta' Ġan Anton Vassallo.

a. Skont il-poeta, f'Malta jeżistu ħafna affarijiet li għandna għalfejn niftaħru bihom. Fost dawn l-affarijiet hemm:

____________________ ____________________ (2 marki)

b. F'din il-poeżija l-poeta qed (jigdeb, joħlom, jesaġera) biex juri aktar is-sbuħija li toffri din l-art Maltija. (marka)

4. 'Lil Ommi' ta' Rużar Briffa.

a. Il-poeta, meta kien żgħir, kien iħossu protett għaliex dejjem kien hemm ____________ tieħu ħsiebu. (marka)

b. Kif kienet ħajjet il-poeta meta nfired minn m'ommu?

____

____(2 marki)

5. 'Il-Bikja tal-Buskett' ta' Oliver Friggieri.

Oliver Friggieri kiteb din il-poeżija għax jirrispetta l-ambjent tal-Buskett. Dan hu l-post fejn ruħu tifhem, qalbu tistrieħ u għajnu titpaxxa. Il-poeta, permezz tal-ħarruba u l-(fjuri, ġebel, ħaxix), qiegħed iwasslilna l-messaġġ favur il-ħarsien tal-ambjent naturali. Il-ħarruba, li qiegħda tirrappreżenta l-(ġlied, annimali, ambjent), qed tgħidilna biex aħna l-bnedmin ma (neqirdux, nirrispettawx, napprezzawx) in-natura ta' madwarna għax inkella nkunu qegħdin nagħmlu ħsara lit-turiżmu, ma nkunux qed naħsbu f'dawk li ġejjin warajna u fl-istess ħin inkunu qegħdin neqirdu parti minna. (3 marki)

- F'din il-poeżija nsibu li l-ħarruba kelmet lill-poeta; "ħarruba xiħa qalti". Din tissejjaħ **P**__________________. (marka)

(ii) **Ir-Rumanz** (*Zito Zandarell* ta' Carmel G. Cauchi)

1. Agħżel billi tagħmel (X) taħt VERU jew FALZ.

		VERU	**FALZ**
A	Stefan kien iħobb ħafna l-futbol.		
B	Meta Doris ġiet imfejqa għalkollox, mhux kulħadd ħa gost.		
Ċ	Meta Salvina staqsiet lil Doris jekk Zito kienx Ingliż, Doris qaltilha li hu kien Sqalli.		
D	Salvina hi magħrufa aħjar bħala, is-seksieka u s-sindikajra.		
E	Hector Brincat kien tifel bilgħaqal ħafna.		

(5 marki)

2. Imla l-vojt.

Hekk kif is-Sur Vassallo telaq mid-dar tal-familja ___________, il-papà qal b'kollox lill-familja tiegħu b'dak li kien qallu s-Sur ___________. L-għada, wara x-xogħol, il-familja bdiet tiddiskuti x'tista' tagħmel. ___________ ssuġġerixxa li jistiednu lis-Sur Vassallo u lill-familja tiegħu biex jiġu d-dar tal-familja Debono u ma jsemmulhom xejn dwar is-sigriet li hu kien ___________. Hu qalilhom li mbagħad it-tfal għandhom imorru jilagħbu ma' Katya u hu jipprova ___________.

(5 marki)

3. Zito għalfejn tkeċċa mill-iskola?

____

____ (2 marki)

4. Qabbel l-ewwel kolonna mat-tieni waħda. L-ewwel waħda hija lesta bħala eżempju.

A	Christine		kienet ħabiba ta' Melissa.
B	Salvina		kienet oħt Stefan.
Ċ	Melissa	a	kienet omm żagħżugħa.
D	Lorella		kienet tħobb tkun taf fuq in-nies.

(3 marki)

Taqsima D: Il-kitba (25 marka)

D1. Il-kitba funzjonali (5 marki)

Immaġina li inti flimkien ma' grupp ta' studenti oħra tixtiequ torganizzaw attività fir-raħal fejn tgħixu sabiex permezz tagħha jinġabru fondi b'risq dawk inqas ixxurtjati minna. Ikteb **ittra elettronika** ta' madwar **40** u **60 kelma** f'isem il-grupp kollu lis-sindku tar-raħal biex titolbu permess li ssir din l-attività kif ukoll tagħtih l-informazzjoni meħtieġa ta' meta, fejn u x'se jsir f'din l-attività. **Kompli l-ittre**.

Lil:	vella.marco@setmail.com.mt
Mingħand:	mirage@skola.com.mt
Id-Data:	
Is-Suġġett:	

Sur Vella,

Nittama li din l-ittre ssibek tajjeb. Jiena flimkien ma' xi ħbieb oħra li ngħixu hawn ir-raħal ħsibna li nħejju attività b'risq il-karità...

____

____

____

____

____

____

____

DII. Il-Komponiment **(20 marka)**

Immarka X ħdejn **WIEĦED** minn dawn il-komponimenti u ikteb madwar **100 kelma** dwaru fil-linji provduti. Taħt kull titlu għandek xi għajnuniet biex tkun tista' tużahom.

1. Kieku dakinhar żammejt ħalqi magħluq, ma kienx jiġri dak li ġara. *Se tirrakkonta storja li fiha se tgħid x'ġara kieku inti ma għedtx dak li għedt. X'kienu l-konsegwenzi? Għaliex ma żammejtx ħalqek magħluq mill-bidu nett?*	
2. Id-dar tan-nanna *Fejn tinsab? X'tip ta' dar għandha? Għandha fuq u isfel? Kif inhi mqassma d-dar u x'tip ta' għamara għandha fiha? Kemm għandha kmamar?*	
3. Bil-flus tagħmel kollox fil-ħajja. Taqbel? *Taħseb li l-flus huma kollox fil-ħajja? X'inhuma l-vantaġġi u l-iżvantaġġi li jkollok il-flus? Huma verament importanti li ma tistax tgħix mingħajrhom? Jew hemm affarijiet iktar importanti minn hekk. Iddiskuti.*	

____

____

____

____

____

____

TMIEM IL-KARTA